

การจัดการเรียนรู้วรรณกรรมไทยโดยใช้ปรบท เพื่อเสริมสร้างการอ่านเพื่อความเข้าใจ
และความเพลิดเพลินในการอ่านสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา
Thai Literature Instruction Using Paratextuality to Enhance Reading Comprehension
and Enjoyment for Secondary Students

โชคอำนวย เอี่ยมนเรพร^{1*} สันติวัฒน์ จันทรีไธ²
Choke-amnuai Eiamna-re-porn^{1*} Santiwat Chandai²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมไทยโดยใช้ปรบท เพื่อเสริมสร้างการอ่านเพื่อความเข้าใจและความเพลิดเพลินในการอ่านสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา 2) ประเมินความเหมาะสมของขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น เป็นการวิจัยและพัฒนา ซึ่งมีการดำเนินงานวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 (R1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ระยะที่ 2 (D1) การร่างขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ระยะที่ 3 (R2) การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย 1 คน และอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ แบบประเมินขั้นตอนการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมไทยโดยใช้ปรบท โดยตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมไทยโดยใช้ปรบทเพื่อเสริมสร้างการอ่านเพื่อความเข้าใจและความเพลิดเพลินในการอ่านสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมการสอน ได้แก่ การคัดเลือกปรบท และการเตรียมกิจกรรมการอ่าน และ 2) ขั้นจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การสร้างความสนใจ การอ่านวรรณกรรม การเข้าใจบทอ่านผ่านปรบท และการสะท้อนผลการอ่าน

2. ผลการประเมินขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม ($\bar{X} = 0.97$, S.D. = 0.05) สามารถนำไปใช้เพื่อเสริมสร้างการอ่านเพื่อความเข้าใจและความเพลิดเพลินในการอ่านสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาได้

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้, การอ่านเพื่อความเข้าใจ, ความเพลิดเพลินในการอ่าน, ปรบท, วรรณกรรมไทย

Abstract

The objectives of this research were to: 1) develop instructional procedures for teaching Thai literature instruction using Paratextuality to enhance reading comprehension and enjoyment for secondary students, and 2) evaluate the suitability of the developed instructional procedures. The study employed a research and development (R&D) design, consisting of three phases: Phase 1 (R1) involved a review of relevant literature and research; Phase 2 (D1) drafted the instructional procedures; and Phase 3 (R2) evaluated by experts in relevant fields. The target group included one Thai language teacher and two academic experts at the university level. The research instrument was an evaluation form for assessing the Thai literature instruction using Paratextuality, with content validity verified using the Index of Item-Objective Congruence (IOC).

^{1,2} คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{1,2} Faculty of Education, Chulalongkorn University

* Author E-mail: chokeamnuai@gmail.com

The results of this research found that:

1. The developed instructional procedures consisted of two main stages: 1) the preparation phase, which included selecting appropriate Paratext and preparing reading activities, and 2) the instructional phase, which involved stimulating interest, reading literature, understanding the text through Paratext, and reflecting on the reading experience.

2. The expert evaluations indicated that the instructional procedures were highly appropriate ($\bar{X} = 0.97$, S.D. = 0.05) and could be effectively applied to enhance reading comprehension and enjoyment for secondary students.

Keywords: Instruction, Reading comprehension, Reading enjoyment, Paratextuality, Thai literature

บทนำ

การอ่านเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในปัจจุบันอย่างยิ่ง เพราะมนุษย์ใช้ทักษะการอ่านเพื่อแสวงหาความรู้ รับรู้ข่าวสาร และเรื่องราวต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อชีวิต การอ่านช่วยส่งเสริมให้ผู้อ่านมีความรู้ที่กว้างขวาง พัฒนาความคิด มีมุมมองที่กว้างไกล และรู้เท่าทันเหตุการณ์ต่าง ๆ ผู้อ่านมากย่อมเกิดความรู้รอบ รู้ลึก มีความก้าวหน้า และทันสมัยอยู่เสมอ การอ่านจึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อชีวิต โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน ซึ่งความสำคัญดังกล่าวสามารถสรุปได้ 2 ระดับ คือ ความสำคัญในระดับบุคคลและความสำคัญในระดับสังคม

ความสำคัญของการอ่านในระดับบุคคล คือ การอ่านเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ใช้มากในชีวิตประจำวันทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ยิ่งนักเรียนได้รับการส่งเสริมทักษะการอ่านได้มากเท่าไร ยิ่งมีแนวโน้มที่จะมีพัฒนาการที่ดีและมีความพร้อมในการเรียนรู้เร็วยิ่งขึ้น ผู้ที่มีทักษะในการอ่านดี ย่อมแสวงหาความรู้และศึกษาเล่าเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำความรู้ที่ได้รับจากการอ่านไปปรับใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน การอ่านจึงเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านทั้งการเรียนและการใช้ชีวิต นอกจากนี้ การอ่านยังก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน เมื่อนักเรียนเลือกอ่านตามความสนใจของตน จะช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด ได้เรียนรู้มุมมองและประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่ช่วยขยายมุมมองความคิดของผู้อ่านให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น และได้รับข้อคิดที่เป็นประโยชน์ นำมาพัฒนาชีวิตของตนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น (จิรวัดน์ เพชรรัตน์ และ อัมพร ทองใบ, 2556; ฐะปะนีย์ นาครทรรพ, 2549; สุจิตต์ เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรรย์, 2538; สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2563; หัตถกาญจน์ อาริศิลป์ และคณะ, 2565; องค์การยูนิเซฟ, 2561)

ความสำคัญของการอ่านในระดับสังคม คือ การอ่านเป็นสิ่งจำเป็นต่อความเจริญในด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ ทำให้เป็นผู้ทันต่อเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวของโลกในปัจจุบัน ส่งเสริมการมีวิจารณ์ญาณ และยังทำให้บุคคลเป็นผู้มีคุณค่าในสังคม เพราะสังคมที่มีผู้มีความรู้การอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ สังคมนั้นย่อมเจริญและพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในปัจจุบัน ยิ่งทำให้ความรู้ต่าง ๆ ล้าสมัยเร็วขึ้น การอ่านจึงเป็นกุญแจสำคัญที่ช่วยให้มนุษย์ทำความเข้าใจ เรียนรู้ ปรับตัวให้เข้ากับเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ตนอยู่ และก้าวทันความก้าวหน้าเหล่านี้ หากมนุษย์พัฒนาศักยภาพในการอ่านของตน และสามารถให้การอ่านให้เป็นประโยชน์ในการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในกิจกรรมและความเป็นไปของสังคม ย่อมทำให้สังคมเจริญก้าวหน้าขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ (จิรวัดน์ เพชรรัตน์ และ อัมพร ทองใบ, 2556; สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2563; Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD], 2019)

ประเด็นสำคัญดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การอ่านมีความสำคัญทั้งต่อบุคคลและสังคม โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยเรียน เพราะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเองและสังคมให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น การอ่านจึงเป็นทักษะ

สำคัญที่ควรพัฒนาอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการอ่านเพื่อความเข้าใจ ถือเป็นทักษะที่ควรพัฒนาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เพราะการอ่านโดยเข้าใจสิ่งที่อ่าน เป็นจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของการอ่าน และเป็นบันไดขั้นแรกเพื่อพัฒนาสู่การอ่านในระดับที่สูงขึ้นต่อไป หากผู้อ่านอ่านโดยไม่เข้าใจ ไม่ได้ความรู้ การอ่านจะไม่เกิดประโยชน์ (ถนนวงศ์ สุโขศิริรัตน์ ล้ายอดมรรคผล, 2561; สมุทร เชื้อเชาวนิช, 2545)

การอ่านเพื่อความเข้าใจเป็นทักษะที่สำคัญที่ผู้อ่านจะมีปฏิสัมพันธ์กับบทอ่าน โดยการแปลความหมายของคำ ข้อความ และสัญลักษณ์ การจับใจความสำคัญ การตีความ การสรุปโดยอ้างอิงแนวคิดหลักที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง และการเชื่อมโยงแนวคิดสำคัญที่ได้จากการอ่านกับประสบการณ์ส่วนตัวของผู้อ่าน เพื่อความเข้าใจเนื้อเรื่องได้ละเอียดครบถ้วน และสามารถนำความรู้จากการอ่านไปปรับใช้ในชีวิตจริงของตนเองได้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2563; สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, 2544; หัตถกาญจน์ อารีศิลป์ และคณะ, 2565; IBE-UNESCO & UIS, 2018)

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดคุณภาพด้านการอ่านของนักเรียนเมื่อจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาว่า “นักเรียนเข้าใจความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัย จับใจความสำคัญและรายละเอียดของสิ่งที่อ่าน แสดงความคิดเห็นและข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน เขียนกรอบแนวคิด ผังความคิด ย่อความ วิเคราะห์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล ประเมินความถูกต้องของข้อมูลที่ใช้นับสนุนจากเรื่องที่อ่าน และสรุปความรู้ ข้อคิด เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) การกำหนดคุณภาพของนักเรียนดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนเพื่อเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง

แม้ทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจจะมีความสำคัญอย่างมาก แต่การอ่านเพื่อความเข้าใจยังมีปัญหาอยู่ในปัจจุบัน จากการสังเกตและสอบถามนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง พบว่านักเรียนบางคนอ่านแล้วไม่เข้าใจเนื้อเรื่อง ด้วยเหตุผลต่าง ๆ เช่น ไม่เข้าใจความหมายของคำ ไม่สามารถจับประเด็นสำคัญได้ ไม่สามารถตอบคำถามโดยระบุเหตุผลจากบทอ่านได้ ไม่สามารถสรุปเนื้อหาได้ถูกต้อง สอดคล้องกับที่ สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2544) ได้กล่าวถึงปัญหาเกี่ยวกับทักษะการอ่านว่า เมื่อนักเรียนมีความสามารถในการอ่านในระดับต่ำ ย่อมทำให้เกิดความเข้าใจที่ผิดพลาด ซึ่งจะส่งผลต่อการอ่านเพื่อเรียนรู้วิชาต่าง ๆ และการอ่านในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตด้วย

เมื่อศึกษาผลการทดสอบจากโปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (Programme for International Student Assessment หรือ PISA) เมื่อปี 2022 ที่ประเมินสมรรถนะของนักเรียนวัย 15 ปี โดยมี ความฉลาดรู้ด้านการอ่าน (Reading literacy) เป็นหนึ่งในกรอบการประเมินของ PISA ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญเกี่ยวกับการอ่านเพื่อความเข้าใจ ได้แก่ การรู้ตำแหน่งข้อสนเทศในเนื้อเรื่อง ความเข้าใจในเนื้อเรื่อง และการประเมินและสะท้อนความคิดเห็นต่อเนื้อเรื่อง ผลการประเมินพบว่านักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยในด้านการอ่าน 379 คะแนน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับ PISA 2018 พบว่าคะแนนเฉลี่ยความฉลาดรู้ด้านการอ่าน มีคะแนนลดลง 14 คะแนน และต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD ถึง 97 คะแนน อีกทั้งผลการประเมินด้านการอ่านของประเทศไทยตั้งแต่ PISA 2000 จนถึง PISA 2022 พบว่ามีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง จึงถือเป็นปัญหาที่ควรแก้ไขอย่างเร่งด่วน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2566)

OECD (2019) อธิบายว่า ความเพลิดเพลนในการอ่านของนักเรียน มีความสัมพันธ์กับคะแนนการอ่าน กล่าวคือนักเรียนที่มีความเพลิดเพลนในการอ่านมากจะมีคะแนนการอ่านมากกว่านักเรียนที่มีความเพลิดเพลนในการอ่านน้อย นอกจากนี้ยังพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูมีผลต่อความเพลิดเพลนในการอ่านของนักเรียน ดังนั้นครูจึงต้องจัดการเรียนรู้การอ่านของนักเรียนให้เหมาะสม เพื่อพัฒนาทั้งความสามารถในการอ่านและความเพลิดเพลนในการอ่านของนักเรียน

ปัญหาอีกอย่างหนึ่งของการอ่าน คือ นักเรียนขาดการเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้ใหม่กับชุดความรู้เดิม การเรียนรู้สิ่งใหม่ ต้องมีความรู้เป็นประสบการณ์เดิมเป็นฐานอยู่เสมอ เมื่อมนุษย์รับข้อมูลใหม่ จะเกิดกระบวนการประมวลผล ตีความ เพื่อสร้างความเชื่อมโยงกับโครงสร้างความรู้ที่ตนมีอยู่ ดังนั้นครูจึงต้องพยายามค้นหาและนำเสนอข้อมูล สื่อ ประสบการณ์ ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสิ่งที่เรียนรู้ เพื่อช่วยให้นักเรียนเชื่อมโยงข้อมูลและเกิดความเข้าใจได้ลึกซึ้งมากขึ้น (Boutyline & Soter, 2021; Karami, 2021)

ทฤษฎีสัมพันธบท (Transtextuality) เป็นทฤษฎีหนึ่งที่ช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวและช่วยส่งเสริมการอ่านเพื่อความเข้าใจได้ เนื่องจากแนวคิดของทฤษฎีนี้ ทำให้ผู้อ่านเห็นความสัมพันธ์ของตัวบทหลักที่อ่านกับตัวบทอื่นที่มีความสัมพันธ์กัน และได้ทำความเข้าใจความสัมพันธ์นั้น ทำให้ผู้อ่านเชื่อมโยงความรู้จากตัวบทต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เกิดความเข้าใจตัวบทหลักชัดเจนมากขึ้น และการอ่านบทอ่านที่หลากหลายและตรงกับความสนใจของนักเรียนยังช่วยพัฒนาความเพลิดเพลินในการอ่านได้อีกด้วย ซึ่ง Genette ได้จำแนกลักษณะความสัมพันธ์ของตัวบทไว้ 5 ลักษณะ ได้แก่ สหบท (Intertextuality) ปรบท (Paratextuality) อภิบท (Metatextuality) อติบท (Hypertextuality) และพันธบท (Architextuality) (Genette, 1997; Genette & Maclean, 1991)

Genette (1997) ได้อธิบายว่า ปรบท (Paratextuality) หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทหลักกับองค์ประกอบอื่น ๆ รอบตัวบท จำแนกได้ 2 ประเภท ได้แก่ ตัวบทในตัวบทหลัก (Peritext) หมายถึง ข้อมูลที่นำเสนอในหนังสือ เช่น ชื่อเรื่อง ชื่อบท คำนำ และตัวบทนอกตัวบทหลัก (Epitext) หมายถึง ข้อมูลแวดล้อมอื่น ๆ ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับตัวบทโดยตรง แต่สามารถเชื่อมโยงมาสู่ตัวบทได้ เช่น ประวัติผู้เขียน บทสัมภาษณ์ เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ ซึ่งมีส่วนในการสร้างความชัดเจนของตัวบทให้แก่ผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่านเข้าใจตัวบทที่อ่านมากขึ้น เช่น เมื่อนักเรียนอ่านวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก ในหนังสือวรรณคดีวิจิตรชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ครูสามารถนำรายละเอียดต่าง ๆ ของรูปเล่มหนังสือมาให้นักเรียนได้ศึกษา เช่น หน้าปก คำนำ คำอธิบายที่มาของเรื่องรามเกียรติ์ จากนั้นจึงศึกษาตัวบทจากวรรณคดี ร่วมกับการศึกษาตัวบทอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ประวัติศาสตร์ในสมัยรัชกาลที่ 1 การอวดตบของพระนารายณ์ ทำรำแม่บท นักเรียนจะเข้าใจบริบทในเรื่องได้ชัดเจนมากขึ้น และได้รับความรู้เพิ่มเติมนอกเหนือจากการอ่านวรรณคดีเพียงอย่างเดียว

Genette and Maclean (1991) ได้อธิบายการพิจารณาตัวบทที่มีลักษณะเป็นปรบทไว้ว่า สามารถพิจารณาได้จาก 5 ลักษณะ ดังนี้ 1) ทิศนลักษณะ (Spatial Aspect) พิจารณาจากตำแหน่งที่มีปรบทปรากฏอยู่ในที่นี้ ได้แก่ ตัวบทในตัวบทหลัก และตัวบทนอกตัวบทหลัก (Epitext) 2) กาลลักษณะ (Temporal aspect) พิจารณาจากช่วงเวลาการเกิดปรบท ได้แก่ การเกิดก่อนตัวบทหลัก เช่น โฆษณา การเกิดพร้อมกับตัวบทหลัก เช่น คำนำ และการเกิดหลังตัวบทหลัก เช่น ผลงานฉบับปรับปรุง หรือพิจารณาจากการมีชีวิตอยู่ของผู้เขียนตัวบทหลัก ได้แก่ การเกิดปรบทขณะผู้เขียนยังมีชีวิตอยู่ และการเกิดหลังผู้เขียนเสียชีวิตไปแล้ว 3) สารัตถลักษณะ (Substantial aspect) พิจารณาปรบทว่านำเสนอด้วยวิธีการใด หรือนำเสนอในรูปแบบใด โดยปกติปรบทจะปรากฏในรูปแบบของตัวหนังสือ ตั้งแต่ระดับคำจนถึงระดับข้อความ นอกจากนี้ข้อมูลเชิงชีวประวัติและผลงานอื่น ๆ ของผู้เขียนล้วนเป็นปรบทได้เช่นกัน 4) นัยลักษณะ (Pragmatic aspect) พิจารณาปรบทว่าเขียนโดยใครและต้องการเขียนถึงใคร เช่น ผู้เขียนตัวบทเป็นผู้เขียนปรบทเอง บรรณาธิการเป็นผู้เขียนปรบทบุคคลที่สามเป็นผู้เขียนปรบท และ 5) เจตนลักษณะ (Functional aspect) คือ เจตนาของผู้ส่งสารที่แสดงผ่านตัวบท เช่น เพื่อให้ข้อมูล เพื่อสั่งสอน เพื่อโน้มน้าว การพิจารณาปรบทให้นักเรียนได้ศึกษาเพิ่มเติมตามเกณฑ์ดังกล่าว จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจตัวบทในวรรณกรรมได้ละเอียดชัดเจนมากขึ้น

ทั้งนี้ ตัวบท (Text) ไม่ได้มีความหมายเพียงข้อความที่ปรากฏในบทอ่าน หรือผลงานที่นำเสนอเป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น แต่มีความหมายเน้นที่เนื้อหามากกว่ารูปแบบที่นำเสนอ เพราะการพัฒนาของเทคโนโลยีทำให้เกิดสื่อต่าง ๆ มากมาย คำว่าตัวบทจึงขยายขอบเขตรวมถึงภาพและสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่สื่อ

ความหมายได้ และหมายถึงสื่อที่มนุษย์สามารถดูแล้วค้นหาความหมายได้ตั้งแต่ระดับคำ ข้อความ และประโยค สามารถนำข้อมูลหรือข้อสรุปที่ได้จากสื่อเหล่านั้นมาใช้ประโยชน์ต่อได้ เช่น ภาพยนตร์ ภาพวาด เพลง การ์ตูน สื่อออนไลน์ ซึ่งสื่อดังกล่าวอาจเกิดจากการนำตัวบทในวรรณกรรมมาปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอ คำว่า ตัวบท จึงมีความหมายมากกว่าบทอ่านในหนังสือ (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2553; Burnell et al., 2021; Genette & Maclean, 1991; Moyer, 2011; Nordquist, 2019; OECD, 2019)

ผู้วิจัยเห็นว่า ประบท เหมาะจะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวรรณกรรมไทย เพราะแนวคิดนี้ สนับสนุนให้ครูเลือกใช้สื่อหรือตัวบทอื่น ๆ มาประกอบการสอนการอ่านเพื่อความเข้าใจ หากครูสามารถ คัดเลือกบทอ่านได้ตรงกับความสนใจของนักเรียน ร่วมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้นักเรียน ได้อ่าน เชื่อมโยงความรู้ และทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น จะช่วยให้นักเรียนเกิดความเพลิดเพลินในการอ่านด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมไทยโดยใช้ประบท เพื่อให้ได้กระบวนการ จัดการเรียนรู้ที่มีลักษณะและขั้นตอนเฉพาะในพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจและความเพลิดเพลินในการอ่าน ของนักเรียนมัธยมศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมไทยโดยใช้ประบท เพื่อเสริมสร้างการอ่านเพื่อความ เข้าใจและความเพลิดเพลินในการอ่านสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา
2. เพื่อประเมินความเหมาะสมของขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ระยะที่ 2 การยกร่างขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ และระยะ ที่ 3 การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีรายละเอียดดังนี้

1. ระยะที่ 1 (R1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.1 สำรวจปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมไทยในปัจจุบัน เพื่อกำหนดตัวแปรตามที่เป็น ประโยชน์ต่อการศึกษา ซึ่งได้แก่ การอ่านเพื่อความเข้าใจและความเพลิดเพลินในการอ่าน นำไปสู่การ กำหนดหัวข้อและขอบเขตการวิจัย

1.2 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการ อ่านเพื่อความเข้าใจ ทั้งความหมาย องค์ประกอบ ระดับความสามารถ และการวัดและประเมินผล เพื่อ สังเคราะห์เป็นระดับความเข้าใจในการอ่าน 4 ระดับ ดังนี้ 1) ระดับการจับใจความ 2) ระดับการวิเคราะห์และ ตีความ 3) ระดับการประเมินค่า และ 4) ระดับการประยุกต์ใช้

1.3 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับความ เพลิดเพลินในการอ่าน ทั้งความหมาย องค์ประกอบ และการวัดและประเมินผล เพื่อสังเคราะห์เป็น องค์ประกอบของความเพลิดเพลินในการอ่าน 2 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านพฤติกรรม และ 2) ด้านอารมณ์

1.4 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการ ประบ ทั้งความหมาย ลักษณะของประบท และความสัมพันธ์ระหว่างประบทกับตัวบท เพื่อใช้เป็นแนวทางการคัดเลือก ประบท ประกอบด้วย 1) ประบทที่เป็นตัวบทในตัวบทหลัก (Peritext) 2) ประบทที่เป็นตัวบทนอกตัวบทหลัก (Epitext) และ 3) การศึกษาความสัมพันธ์ของตัวบท

2. ระยะที่ 2 (D1) ร่างขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

2.1 ศึกษาตำรา เอกสาร และบทความทั้งในและต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับหลักการสอนอ่าน และการอ่านตามแนวปรบถ เพื่อสังเคราะห์เป็นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมไทยโดยใช้ปรบถ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นเตรียมการสอน ได้แก่ การคัดเลือกปรบถ และการเตรียมกิจกรรมการอ่าน และ 2) ขั้นจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การสร้างความสนใจ การอ่านวรรณกรรม การเข้าใจบทอ่านผ่านปรบถ และการสะท้อนผลการอ่าน

2.2 ร่างขั้นตอนการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมไทยโดยใช้ปรบถ และจัดทำเอกสารฉบับร่าง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ และเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้สอดคล้องและเหมาะสมกับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

3. ระยะที่ 3 (R2) การประเมินความเหมาะสมของขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

3.1 นำขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ฉบับร่าง และแผนการจัดการเรียนรู้ฉบับร่าง ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และประเมินความเหมาะสมในการนำกระบวนการจัดการเรียนรู้ไปใช้

1) กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย อาจารย์สาขาการสอนภาษาไทย ระดับอุดมศึกษา จำนวน 2 คน และครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา จำนวน 1 คน

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินขั้นตอนการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมไทยโดยใช้ปรบถ โดยตรวจสอบค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 คน ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณา คือ ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.50-1.00 หมายถึง สอดคล้อง นำไปใช้ได้ และค่าเฉลี่ยระหว่าง -1.00 - 0.49 หมายถึง ไม่สอดคล้อง ควรต้องปรับปรุง (สุพงษ์ คงสัตย์ และ ธีรชาติ ธรรมวงศ์, 2558) ทั้งนี้ หากมีข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยจะนำมาปรับปรุงแก้ไขในระยะต่อไป

3.2 รวบรวมผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิและวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประเมินความเหมาะสมกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเตรียมปรับปรุงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมไทยโดยใช้ปรบถตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

3.3 ปรับปรุงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมไทยโดยใช้ปรบถ เพื่อเสริมสร้างการอ่านเพื่อความเข้าใจและความเพลิดเพลินในการอ่านสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมไทยโดยใช้ปรบถเพื่อเสริมสร้างการอ่านเพื่อความเข้าใจและความเพลิดเพลินในการอ่านของนักเรียนมัธยมศึกษา มี 2 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

1.1 ขั้นเตรียมการสอน ครูเตรียมเนื้อหาและปรบถที่สัมพันธ์กับบทอ่าน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1) การคัดเลือกปรบถ ครูศึกษาตัวบทหลักที่จะใช้ในการสอน จากนั้นคัดเลือกปรบถที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในการอ่านและเหมาะสมจะนำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยพิจารณาตัวบทเสริมที่มีความสัมพันธ์ตามลักษณะปรบถ ทั้งตัวบทในตัวบทหลัก (Peritext) และตัวบทนอกตัวบทหลัก (Epitext)

2) การเตรียมกิจกรรมการอ่าน ครูเตรียมกิจกรรมการอ่านให้นักเรียนปฏิบัติทั้งเดี่ยวและกลุ่ม และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกปรบถตามความสนใจของตนเอง เพื่อเสริมสร้างความเพลิดเพลินในการอ่าน

1.2 ขั้นจัดการเรียนรู้ ครูจัดการเรียนรู้วรรณกรรมไทยโดยใช้ปรบถ มีขั้นตอนดังนี้

1) การสร้างความสนใจ ครูเตรียมความพร้อมและสร้างความสนใจในตัวบทให้นักเรียน (1) สำนวญปรบถก่อนอ่าน ครูนำเสนอปรบถที่เป็นตัวบทในตัวบทหลักให้นักเรียนศึกษา เพื่อนำเข้าสู่บทเรียนโดยใช้

คำถามเชื่อมโยงกับความรู้หรือประสบการณ์เดิม หรือให้นักเรียนคาดเดาเหตุการณ์ในเรื่องจากปรบทที่ครูแสดง และครูอาจนำเสนอปรบทภายนอก เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการอ่านได้ เช่น ข้อมูลผู้แต่ง ข้อมูลของตัวบท ที่อ่าน (2) กำหนดทิศทางการอ่าน ครูชี้ประเด็นสำคัญของเรื่องที่นักเรียนควรสังเกต ชี้แจงลำดับขั้นการทำ กิจกรรมการอ่านในคาบเรียน และกลวิธีการอ่าน เพื่อให้นักเรียนมีเป้าหมายในการอ่าน

2) การอ่านวรรณกรรม นักเรียนจะได้อ่านตัวบทด้วยตนเอง นักเรียนจะได้พัฒนาการอ่านใน ระดับการอ่านจับใจความ และระดับการวิเคราะห์และตีความ (1) แปลความหมายของคำศัพท์ โดยครูและ นักเรียนร่วมกันแปลความหมายของคำศัพท์ยากที่จะพบในตัวบท เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนสามารถ อ่านตัวบทได้เข้าใจมากขึ้น (2) อ่านตัวบทอย่างละเอียด ครูให้นักเรียนได้อ่านตัวบทอย่างละเอียด โดยครูแบ่ง เนื้อหาออกเป็นส่วน ๆ เพื่อให้ครูมีโอกาสใช้คำถามตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียนระหว่างอ่าน ทั้งระดับ การจับใจความ และระดับการวิเคราะห์และตีความ ในขั้นนี้ครูอาจนำเสนอปรบทระหว่างการอ่านเพื่อช่วย สร้างความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนให้ชัดเจนได้

3) การเข้าใจบทอ่านผ่านปรบท นักเรียนจะได้เสริมสร้างความเข้าใจในบทอ่านผ่านกิจกรรม การอ่านร่วมกับการศึกษาปรบท นักเรียนจะได้สรุปความเข้าใจในการอ่านทั้งระดับการจับใจความ ระดับการ วิเคราะห์และตีความ และระดับการประเมินค่า (1) เลือกปรบทตามความสนใจ เมื่อนักเรียนอ่านตัวบทหลักจบ แล้ว ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมการอ่านเพื่อสรุปความเข้าใจในการอ่านทั้งระดับการจับใจความ และระดับการ วิเคราะห์และตีความ โดยครูเสนอปรบทจากตัวบทนอกตัวบทหลักที่สัมพันธ์กับเนื้อหาตามที่ครูคัดเลือกไว้ใน ขั้นเตรียมการสอน ให้นักเรียนเลือกปรบทตามความสนใจมาใช้ในการทำกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างการอ่านเพื่อ ความเข้าใจและความเพลิดเพลินในการอ่าน (2) ปฏิบัติกิจกรรมการอ่าน นักเรียนทำกิจกรรมการอ่านโดยใช้ ปรบท อาจเป็นรูปแบบงานเดี่ยวหรืองานกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความคิดกับผู้อื่น และได้ สรุปความเข้าใจร่วมกัน ครูอาจให้คะแนนเสริมเพื่อสร้างแรงจูงใจในการอ่าน

4) การสะท้อนผลการอ่าน นักเรียนจะได้สะท้อนผลการอ่านผ่านการสรุปความสัมพันธ์ ระหว่างตัวบทหลักกับปรบทที่ศึกษา การเชื่อมโยงสิ่งที่อ่านกับชีวิตจริง และการประเมินค่าจากตัวบทที่อ่าน นักเรียนจะได้พัฒนาการอ่านเพื่อทำความเข้าใจในระดับการประเมินค่าและระดับการประยุกต์ใช้ (1) หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวบท นักเรียนได้เชื่อมโยงความรู้ระหว่างตัวบทหลักและตัวบทเสริมตามแนว ปรบท เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ของตัวบทเสริมที่มีส่วนช่วยสร้างความเข้าใจในตัวบทหลักให้ชัดเจนขึ้น และทำ ให้นักเรียนเห็นประโยชน์ของการศึกษาปรบท (2) เชื่อมโยงความรู้สู่ชีวิตจริง นักเรียนทำกิจกรรมเชื่อมโยง ความรู้หรือแนวคิดสำคัญจากสิ่งที่อ่านกับชีวิตจริง เช่น การเปรียบเทียบเรื่องราวกับเหตุการณ์ในชีวิตจริง การ ใช้สถานการณ์จำลอง

1.3 แนวทางการวัดและประเมินผลกระบวนการจัดการเรียนรู้

1) การวัดและประเมินผลการอ่านเพื่อทำความเข้าใจ ครูสามารถวัดและประเมินผลของผู้เรียน ได้เป็นรายบุคคล โดยใช้แบบวัดการอ่านเพื่อทำความเข้าใจที่มีข้อคำถามตามระดับการอ่านได้ ดังนี้ 1) ระดับการ จับใจความ 2) ระดับการวิเคราะห์และตีความ 3) ระดับการประเมินค่า และ 4) ระดับการประยุกต์ใช้

2) การวัดและประเมินผลความเพลิดเพลินในการอ่าน ครูสามารถวัดและประเมินผลของ ผู้เรียนได้เป็นรายบุคคล โดยใช้แบบวัดความเพลิดเพลินในการอ่านแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ตาม องค์ประกอบของความเพลิดเพลินในการอ่าน ได้แก่ 1) ด้านพฤติกรรม และ 2) ด้านอารมณ์

2. ผลการประเมินความเหมาะสมของขั้นตอนการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมไทยจากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น สอดคล้องกับการสอนอ่านตามแนวปรบท สามารถนำไปใช้ได้ ($\bar{x}$ = 0.97, S.D. = 0.05) โดยมี 1 รายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.67 คือ บันทึกสะท้อนการเรียนรู้ครอบคลุม

องค์ประกอบของความเพลิดเพลินในการอ่าน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิมีข้อเสนอแนะให้ตรวจสอบองค์ประกอบของความเพลิดเพลินในการอ่านอีกครั้ง เนื่องจากบันทึกสะท้อนการเรียนรู้ที่ปรากฏในแผนการจัดการเรียนรู้ มีประเด็นที่อยู่นอกเหนือจากองค์ประกอบดังกล่าว นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิมีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงแบบการเขียนขั้นตอนย่อยในขั้นหลักโดยการใส่เลขกำกับไว้ให้เห็นชัดเจนเพื่อให้เข้าใจง่ายมากขึ้น และให้ใส่เวลาในการทำกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้สอนควบคุมเวลาได้ เนื่องจากมีกิจกรรมและสื่อที่นักเรียนต้องศึกษามากพอสมควร ผลการประเมินความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

ข้อ	รายการประเมิน	ผลการประเมินจาก ผู้ทรงคุณวุฒิ			$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1	ขั้นการสอนที่พัฒนาสอดคล้องกับแนวคิดที่นำมาใช้	+1	+1	+1	1.00	0.00	ใช้ได้
2	ขั้นการสอนที่พัฒนาสามารถเสริมสร้างการอ่านเพื่อความเข้าใจและความเพลิดเพลินในการอ่าน	+1	+1	+1	1.00	0.00	ใช้ได้
3	ปรบทที่ใช้มีความเหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	0.00	ใช้ได้
4	กิจกรรมครอบคลุมระดับการอ่านเพื่อความเข้าใจ	+1	+1	+1	1.00	0.00	ใช้ได้
5	บันทึกสะท้อนการเรียนรู้มีรูปแบบเหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	0.00	ใช้ได้
6	บันทึกสะท้อนการเรียนรู้ครอบคลุมองค์ประกอบของความเพลิดเพลินในการอ่าน	+1	0	+1	0.67	0.58	ใช้ได้
7	สาระสำคัญมีความถูกต้องครบถ้วน	+1	+1	+1	1.00	0.00	ใช้ได้
8	จุดประสงค์การเรียนรู้ครอบคลุมเนื้อหา	+1	+1	+1	1.00	0.00	ใช้ได้
9	กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00	0.00	ใช้ได้
10	กิจกรรมการเรียนรู้มีความต่อเนื่อง	+1	+1	+1	1.00	0.00	ใช้ได้
11	เวลาที่ใช้มีความเหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	0.00	ใช้ได้
12	การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00	0.00	ใช้ได้
ค่าเฉลี่ย					0.97	0.05	ใช้ได้

ตารางที่ 1 ความเหมาะสมของขั้นตอนการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมไทยจากผู้ทรงคุณวุฒิ

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ดังนี้

1. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมไทยโดยใช้ปรบท สามารถเสริมสร้างการอ่านเพื่อความเข้าใจและความเพลิดเพลินในการอ่านสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาได้ ด้วยเหตุผลสำคัญ 3 ประการดังนี้

1.1 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาขึ้นจากปัญหาของนักเรียน โดยผู้วิจัยศึกษาสภาพปัญหาทั้งจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่านเพื่อความเข้าใจ ความเพลิดเพลินในการอ่าน และข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้การอ่านวรรณกรรมไทย ในรายวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ขาดความเพลิดเพลินในการอ่านและความเข้าใจในการอ่าน ดังที่คะแนนเฉลี่ย

ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (Ordinary national educational Test หรือ O-NET) จากสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (2567) และผลการทดสอบจากโปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (Programme for international student assessment หรือ PISA) มีแนวโน้มลดลงทุกปี (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2566) การอ่านจึงถือเป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไข

1.2 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ เพื่อวิเคราะห์หลักการอ่านตามแนวปรบถและนำมาประยุกต์ร่วมกับหลักการสอนอ่าน แล้วสังเคราะห์เป็นขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วรรณกรรมไทย โดยดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการวิจัยและพัฒนา ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีคะแนนเฉลี่ยที่เหมาะสม อีกทั้งการระบุวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน และการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เพื่อตรวจสอบความรู้ พฤติกรรม และความรู้สึที่คาดว่าจะเกิดขึ้นกับผู้เรียน ทำให้ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาในครั้งนี้สามารถนำไปใช้ได้จริง และส่งเสริมให้ผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายโดยเฉพาะได้ (โชติกา ภาชีผล และคณะ, 2558; ทิศนา แคมมณี, 2559)

1.3 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นเสริมปรบถที่สัมพันธ์กับบทอ่าน ซึ่งช่วยสร้างความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนมากขึ้น การศึกษาปรบถทำให้ผู้อ่านเห็นความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันระหว่างตัวบทต่าง ๆ จึงเกิดความเข้าใจตัวบทหลักที่อ่านได้อย่างชัดเจน อีกทั้งการเลือกใช้ปรบถที่หลากหลายและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกปรบถตามความสนใจ ช่วยเสริมสร้างความเพลิดเพลินในการอ่านได้ สอดคล้องกับที่ Dadandi and Dadandi (2022) และ Ministry of Education (2022) ได้อธิบายว่าการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการอ่าน โดยการเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนอ่าน สร้างกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ จะส่งผลต่อความเพลิดเพลินในการอ่านและความสามารถในการอ่านด้วยเช่นกัน

2. ความเหมาะสมของขั้นตอนการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมไทยโดยใช้ปรบถ เพื่อเสริมสร้างการอ่านเพื่อความเข้าใจและความเพลิดเพลินในการอ่านสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

2.1 การจัดการเรียนรู้วรรณกรรมไทยโดยใช้ปรบถมีขั้นตอนการสอนที่เป็นระบบ ชัดเจน ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการอ่านตั้งแต่ระดับพื้นฐานไปจนถึงระดับที่สูงขึ้น เพราะผู้วิจัยเลือกใช้เกณฑ์การประเมินของ สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2544) ที่ประยุกต์พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยของ Bloom ทั้ง 6 ระดับกับการสอนอ่าน มาเป็นแนวทางในการประเมินการอ่านเพื่อความเข้าใจ เกณฑ์จึงมีความครอบคลุมระดับการอ่านเพื่อความเข้าใจที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ไว้ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทางการศึกษาในด้านพุทธิพิสัย

2.2 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมไทยโดยใช้ปรบถที่พัฒนาขึ้น จะช่วยพัฒนาการอ่านของนักเรียนทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) สร้างความสนใจ เป็นขั้นที่ให้นักเรียนได้ตั้งคำถาม กำหนดทิศทางการอ่าน และเชื่อมโยงความรู้กับประสบการณ์เดิม นักเรียนจะเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ ทำให้เห็นว่าสิ่งที่ได้เรียนรู้มีความสำคัญ เกี่ยวข้อง และมีประโยชน์ต่อนักเรียน

2) อ่านวรรณกรรม เป็นขั้นที่นักเรียนได้ศึกษาบทอ่านด้วยตนเอง นักเรียนจะได้พัฒนากลกระบวนการอ่าน โดยมีครูใช้คำถามเพื่อตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียน ทั้งยังช่วยสร้างความเข้าใจได้มากขึ้น

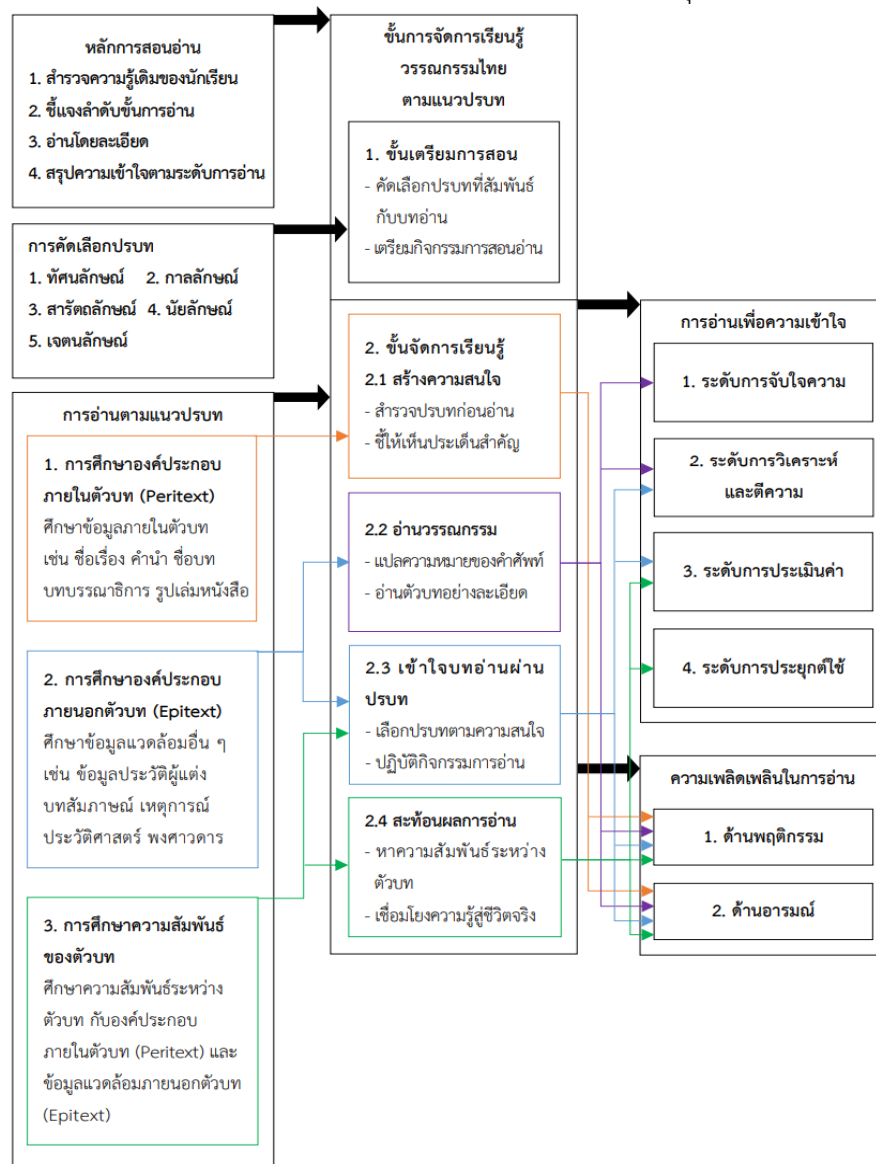
3) เข้าใจบทอ่านผ่านปรบถ เป็นขั้นที่นักเรียนได้เลือกศึกษาปรบถตามความสนใจ และปฏิบัติกิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน

4) สะท้อนผลการอ่าน เป็นขั้นที่นักเรียนจะได้เชื่อมโยงความรู้ของตัวบทหลักและปรบถ เห็นคุณค่าจากสิ่งที่ได้อ่าน และสามารถบอกแนวทางการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นช่วยเสริมสร้างการอ่านเพื่อความเข้าใจและความเพลิดเพลินในการอ่านของนักเรียนให้สูงขึ้นได้ เพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเลือกศึกษาพบได้ตามที่ตนเองสนใจทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนรู้ของตนเอง ได้พัฒนาความสามารถและความเพลิดเพลินในการอ่านผ่านกิจกรรมชั้นต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐมน ศรีสุข (2560) ที่พัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจและความเพลิดเพลินในการอ่าน โดยใช้รูปแบบการอ่านอย่างกว้างขวางที่ส่งเสริมให้นักเรียนเลือกบทอ่านที่ตนเองสนใจมาอ่านและทำแบบฝึกหัดเกี่ยวกับหนังสือที่นักเรียนได้อ่าน จากนั้นทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มโดยการอภิปรายกลุ่มย่อยกับเพื่อนในชั้นเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การอ่านตามประเด็นที่ครูกำหนด ส่งผลให้การอ่านเพื่อความเข้าใจและความเพลิดเพลินในการอ่านของนักเรียนดียิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้วรรณกรรมไทยโดยใช้ปรบท เพื่อเสริมสร้างการอ่านเพื่อความเข้าใจและความเพลิดเพลินในการอ่านสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา สามารถสรุปได้ดังนี้

รูปภาพที่ 1 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมไทยตามแนวปรบท

รายละเอียดดังแสดงในรูปภาพที่ 1 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมไทยโดยใช้ปรบพ สามารถเสริมสร้างการอ่านเพื่อความเข้าใจได้ 4 ระดับ คือ ระดับการจับใจความ ระดับการวิเคราะห์และตีความ ระดับการประเมินค่า และระดับการประยุกต์ใช้ และความเพลิดเพลินในการอ่าน 2 ด้าน คือ ด้านพฤติกรรม และด้านอารมณ์ โดยสามารถเสริมสร้างได้ระหว่างการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 ขั้น คือ 1) สร้างความสนใจ 2) อ่านวรรณกรรม 3) เข้าใจบทอ่านผ่านปรบพ และ 4) สะท้อนผลการอ่าน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้สอนที่สนใจนำขั้นตอนการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมไทยโดยใช้ปรบพในงานวิจัยนี้ไปใช้ ควรเตรียมความพร้อมโดยการศึกษาตัวบทหลัก สำนวนและคัดเลือกปรบพที่สัมพันธ์กับตัวบทหลักและสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ จะทำให้นักเรียนเห็นประโยชน์ของการอ่านปรบพที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ในชั้นเรียนมากขึ้น

1.2 ผู้สอนควรสำรวจความสนใจของนักเรียน เพื่อเตรียมปรบพให้หลากหลายและสอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน และเหมาะกับยุคสมัยที่สื่อต่าง ๆ ให้เลือกมากมาย

1.3 ผู้สอนควรคำนึงถึงจำนวนของปรบพที่ให้นักเรียนได้ศึกษา หากมีมากเกินไปอาจกระทบกับระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.4 ผู้สอนควรเตรียมสถานการณ์สมมติที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้แสดงการเชื่อมโยงความรู้ไปปรับใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เพราะจะช่วยให้นักเรียนเห็นประโยชน์ของการอ่านที่นำไปใช้ในชีวิตจริงของนักเรียนได้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 ผู้สอนควรประเมินผลการอ่านของนักเรียนทั้งก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ เพื่อศึกษาเพิ่มเติมว่าการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมไทยโดยใช้ปรบพ สามารถพัฒนาการอ่านของนักเรียนได้มากน้อยเพียงใด

2.2 ผู้สอนอาจวัดและประเมินผลการอ่านเพื่อความเข้าใจในรูปแบบอื่น นอกเหนือจากการใช้คำถามปรนัยหรืออัตนัย เช่น การนำแนวคิดจากตัวบทที่อ่านไปสร้างผลงานใหม่

2.3 ผู้สอนที่สนใจทฤษฎีสัมพันธ์บท (Intertextuality) อาจศึกษาการเชื่อมโยงตัวบทในลักษณะอื่น ๆ นอกเหนือจากปรบพ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

จิรวรรณ เพชรรัตน์ และอัมพร ทองใบ. (2556). *การอ่านเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต*. โอเดียนสโตร์.

โชติกา ภาษีผล, ญัฐภรณ์ หลาวทอง, และกมลวรรณ ตั้งธนานนท์. (2558). *การวัดและประเมินผลการเรียนรู้*. ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. (2549). *การสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษา*. ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

ตรีศิลป์ บุญขจร. (2553). *ด้วยแสงแห่งวรรณคดีเปรียบเทียบ วรรณคดีเปรียบเทียบ: กระบวนทัศน์และวิธีการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ศูนย์วรรณคดีศึกษา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ถนอมวงศ์ สุกโชติรัตน์ ล้ายอดมรรคผล. (2561). *การอ่านให้เก่ง* (พิมพ์ครั้งที่ 17). ภาพพิมพ์.
- ทิตินา แคมมณี. (2559). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 20). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2567). *ค่าสถิติพื้นฐานระดับสังกัด ของผลการทดสอบ O-NET ชั้น ม.3 จำแนกตามสาระการเรียนรู้*. สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). สืบค้น 2567, 22 เมษายน, จาก https://catalog.niets.or.th/dataset/m3_bureau
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2563, 11 พฤศจิกายน). *ความฉลาดรู้ด้านการอ่าน*. PISA Thailand. <https://pisathailand.ipst.ac.th/keywords/reading-literacy>
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2566, 6 ธันวาคม). *การแถลงข่าวผลการประเมิน PISA 2022*. PISA Thailand. <https://pisathailand.ipst.ac.th/news-21>
- สมุทร เชื่นเชาวนิช. (2545). *เทคนิคการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรชัย. (2538). *วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. (2544). *การประเมินผลภาษาไทย*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุรพงษ์ คงสัตย์ และธีรชาติ ธรรมวงศ์. (2558, 25 พฤศจิกายน). *การหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC)*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. <https://www.mcu.ac.th/article/detail/14329>
- หัตถกาญจน์ อารีศิลป์, ดิเรก หงษ์ทอง, สุรัชย์ บุญญสิริ, และนลิน สินธุประมา. (2565). *ณ ขณะอ่าน: บทเรียนฝึกทักษะ “การอ่าน” สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา*. สถาบันภาษาไทยสิรินธร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- องค์การยูนิเซฟ. (2561). *เด็กทุกคนอ่านได้*. UNICEF Thailand. <https://www.unicef.org/thailand/th/every-child-can-read>
- Boutyline, A., & Soter, L. K. (2021). Cultural schemas: What they are, how to find them, and what to do once you’ve caught one. *American Sociological Review*, 86(4), 728–758. <https://doi.org/10.1177/00031224211024525>
- Burnell, C., Wood, J., Babin, M., Pesznecker, S., & Rosevear, N. (2021). *The word on college reading and writing*. Open Oregon Educational Resources.
- Dadandi, P. U., & Dadandi, I. (2022). The relationships among teachers’ behaviours that encourage students’ reading engagement, reading enjoyment, reading self-efficacy and reading success. *Participatory Educational Research*, 9(3), 98–110. <https://doi.org/10.17275/per.22.56.9.3>
- Genette, G. (1997). *Paratexts: Thresholds of interpretation*. Cambridge University Press.
- Genette, G., & Maclean, M. (1991). Introduction to the Paratext. *New Literary History*, 22(2), 261–272. <https://doi.org/10.2307/469037>
- IBE-UNESCO & UIS. (2018). *Monitoring progress towards SDG 4.1: Initial analysis of national assessment frameworks for reading*. IBE-UNESCO. <http://unesdoc.unesco.org/images/0026/002656/265621e.pdf>

- Karami, A. (2021). The Schematic information-processing (SIP) model of reading comprehension: Theoretical support for the utilization of text-relevant video segments to teach culturally unfamiliar texts in second/foreign language classrooms. *Cogent Education*, 8(1). <https://doi.org/10.1080/2331186X.2021.1891613>
- Ministry of Education. (2022). *Literacy & communication and maths strategy*. Ministry of Education.
- Moyer, J. E. (2011). What does it really mean to "read" a text?. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 55(3), 253-256. <https://www.jstor.org/stable/41320378>
- Nordquist, R. (2019, July 3). *Definition and examples of text in language studies*. ThoughtCo. <https://www.thoughtco.com/text-language-studies-1692537>
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2019). *PISA 2018 results (volume I): What students know and cansDo*, OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/5f07c754-en>

